

το κέρας της Αμάλθειας

Αμάλθεια κατά την ελληνική μυθολογία ονομάζεται η τροφός του Δία στο Ιδαίο Άντρο, όπου τον είχε φυγαδεύσει η μητέρα του Ρέα για να τον προστατεύσει από το κίνδυνο του πατέρα του Κρόνο, ο οποίος έτρωγε τα παιδιά του. Η Αμάλθεια άλλοτε περιγράφεται ως νύμφη Υάδα και άλλοτε ως αίγα από το κέρας της οποίας τρεφόταν ο Δίας με γάλα και μέλι. Ο μύθος θέλει τον Δία ως βρέφος κατά τη διάρκεια παιχνιδιού με την Αμάλθεια να σπάει άθελά του το ένα της κέρατο, στο οποίο όμως χάρισε την θεϊκή ιδιότητα να παρέχει τροφές χωρίς τέλος.

Στην αρχαιότητα το Κέρας της Αμαλθείας χρησιμοποιήθηκε ως σύμβολο της αφθονίας, της πλησμονής των αγαθών και της ευημερίας του ανθρώπου. Συνόδευε αρκετές ελληνικές και ρωμαϊκές θεότητες, ιδίως όσες συνδέονται με τη συγκομιδή, την ευμάρεια ή και την πνευματική αφθονία.

ελιά

Η ελιά, δένδρο αιωνόβιο και αειθαλές, είναι γνωστή από την αρχαιότητα. Αναφέρεται στη μυθολογία, στις ιστορικές καταγραφές και στην Αγία Γραφή. Καλλιεργήθηκε για πρώτη φορά από τους Έλληνες, ενώ λέγεται ότι η πρώτη ελιά φυτεύθηκε στην Ακρόπολη. Ως συμβολισμός το κλαδί ελιάς πάντοτε πρέσβευε αξίες όπως την ειρήνη, την νίκη και την σοφία.

περιοχή

Το Ηλιόκαστρον ανήκει στον δήμο Ερμιονίδας της Περιφερειακής Ένωσης Αργολίδας. Βρίσκεται στο οροπέδιο των Ειλεών, στους πρόποδες της οροσειράς Αδέρες με υψόμετρο 198 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Παρόλο που στην περιοχή της Πελοποννήσου το ποσοστό των βροχοπτώσεων είναι χαμηλό, τα βρόχινα ύδατα καταλήγουν στον κάμπο με αποτέλεσμα τον εμπλουτισμό του εδάφους με θρεπτικά συστατικά για διάφορες καλλιέργειες. Τα ίχνη κατοίκησης της περιοχής χάνονται στην αρχαιότητα. Κύριες ασχολίες των κατοίκων είναι η κτηνοτροφία, αφού το οροπέδιο των Ειλεών προσφέρεται για βοσκή και γεωργία. Η καλλιέργεια της ελιάς, του αμπελιού και των σιτηρών αποτελεί το κύριο μέρος της παραγωγής του κάμπου. Το κρασί του Ηλιοκάστρου είναι γνωστό για τη γεύση του ενώ το λάδι που παράγεται θεωρείται εξαιρετικής ποιότητας από διεθνής οργανισμούς.

Το δομημένο περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής παρουσιάζει ποικιλομορφία. Οι κτιριολογικοί τύποι διαφέρουν, αλλά εντάσσονται σε τρείς επιμέρους κατηγορίες. Στα χωριά της ενδοχώρας δεν υφίσταται κανένα κοινό στοιχείο

τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, εκτός από κάποια πλινθόχιστα μισογκρεμισμένα κτίσματα, τα οποία όμως δεν φέρουν κάποιο συγκεκριμένο μορφολογικό ή τυπολογικό χαρακτηριστικό. Τα εν χρήση κτίρια ως τύπος προσομοιάζουν σε κτήρια της αντιπαροχής παρά σε αγροτικά. Στην Ερμιόνη επικρατεί η νησιώτικη αρχιτεκτονική της Υδρας, ενώ στο Πόρτο Χέλι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες κάνουν την εμφάνιση τους.

τρόπος ζωής

Ο τρόπος ζωής των κατοίκων είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ύπαιθρο και την καλλιέργεια των χωραφιών. Ουσιαστικά η κάθε οικογένεια περιορίζει τις δραστηριότητές της εντός της ιδιοκτησίας της, λειτουργώντας ανεξάρτητα. Τα εκτενή κτήματά τους περιλαμβάνουν τα αγαθά που καλύπτουν τα προς το ζην, δηλαδή οπωροκηπευτικά, άλλες καλλιέργειες και οικόσιτα ζώα. Επομένως, η ύπαρξη συλλόγων και συντεχνιών δεν καθίσταται απαραίτητη.

Οι γειτονικές παράκτιες περιοχές όμως εκσυγχρονίστηκαν δημιουργώντας κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη του τουρισμού. Αυτές οι πολυδάπανες επενδύσεις σε τουριστικές εγκαταστάσεις απευθύνονται στην μεσαία και ανώτερη οικονομική τάξη. Ήτσι σε ένα πέρασμα από τα ενδότερα του κάμπου μέχρι τις ανεπτυγμένες παραθαλάσσιες περιοχές διαπιστώνεται η τεράστια ανομοιογένεια του πληθυσμού σε σχέση με την κοινωνική και οικονομική του θέση. Οι δύο αυτές πληθυσμιακές ομάδες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους μόνο μέσω της παροχής υπηρεσιών των κατοίκων στους ξένους επισκέπτες.

αστικοποίηση

Οι συνέπειες του φαινομένου της αστικοποίησης είναι ορατές στην περιοχή, αφού η ύπαιθρος και η καλλιεργήσιμες εκτάσεις έχουν σχεδόν εγκαταλειφθεί με τις εναπομείνασες εξαρθρωμένες οικογένειες να ζουν απομονωμένες. Οι κάτοικοι αυτοί ίσως αποτελούν τη τελευταία γενιά καλλιεργητών και κτηνοτρόφων, αφού οι κλήροι τους έχουν καταφύγει σε γειτονικά τουριστικά χωριά ή αστικές περιοχές.

Όμως ο ανεξάρτητος τρόπος ζωής τους που είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ύπαιθρο και τη πρωτογενή παραγωγή ενδεχομένως να αποτελεί γνώση η οποία αξίζει να διαβιβαστεί.

Λουκού
3,6 km
ελιά | κρέας

Ηλιόκαστρο
λάδι | κρέας | ρόδι

Κρουνί³
15 km
εμπορικό | διοικητικό

Γίρος
47 km

Θεραπούσσα
10 km
ψάρια | ελιά | θεραποκήπια

Γαλατάς
40 km
λευκονοδασσος | εσπεριδοειδή

Πόρτο Χένι
22 km
NIKKI resort | Amanzoe
yacht club

Εριάνγον
8 km
ρόδι | εμποριο
LENA MARRY | ERMIONI CLUB

Διάυψα
10 km
ελιά | ελαιωτρίβεια | κρέας

Κοιλάδα
18 km
ψάρια | ιππικός, όφιλος, | ιστιοπλοΐα

Κολιάκι
29 km
τυρί | μέλι | παξιμάδια

πρόθεση

Κύρια πρόθεση αυτής της διπλωματικής εργασίας είναι η δημιουργία τέτοιου περιβάλλοντος ώστε με αφορμή τα διάφορα σεμινάρια που θα διεξάγωνται στο χώρο, οι επισκέπτες που θα φιλοξενηθούν να έχουν την ευκαιρία να βιώσουν, εντός ενός χρονικού θράυσματος, την ύπαιθρο και να εναρμονιστούν με τον τρόπο ζωής των κατοίκων της περιοχής. Κατά τη διάρκεια της διαμονής τους θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες, να τραφούν από τα εξαιρετικά τοπικά προϊόντα τα οποία οι ίδιοι συνέλεξαν και να ξεκουραστούν σε μέρος ασφαλές και ήρεμο σε σχέση με τη "γρήγορη" και αγχώδη ζωή στη πόλη. Λειτουργώντας έτσι συνεργατικά όχι μόνο μεταξύ τους αλλά και σε συσχετισμό με τη γη. Ευσεβής στόχος αυτής της προσέγγισης είναι ο επαναπροσδιορισμός ορισμένων παγιωμένων συνθηκών που ορίζουν τον τρόπο ζωής του σύγχρονου ανθρώπου.

φωτορεαλιστικές απεικονίσεις

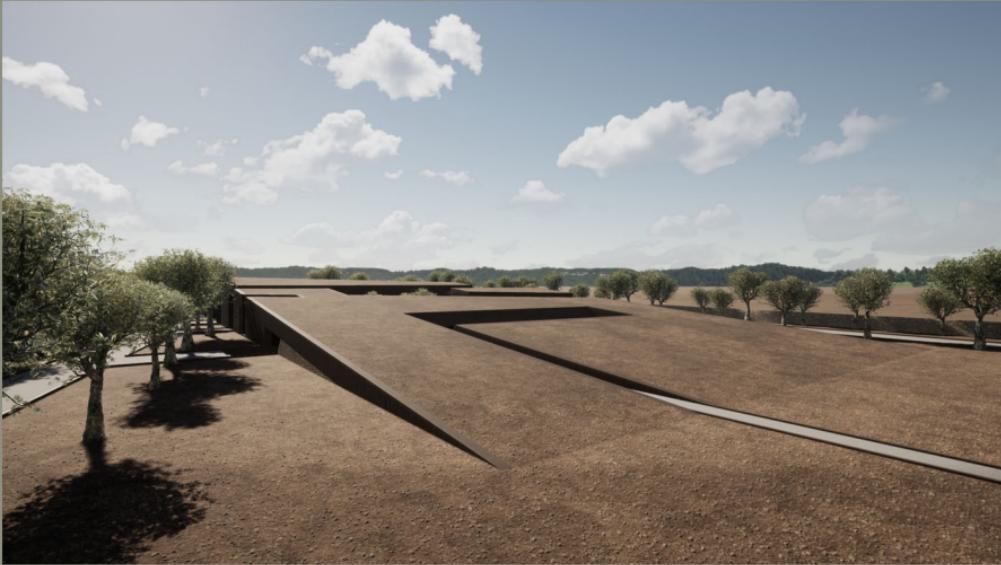
Η "Αμάλθεια" τοποθετείται σε κληροδοτημένο κτήμα με είσοδο από επαρχικό δρόμο σε απόσταση μισού χιλιομέτρου μακριά από το χωριό Ηλιόκαστρο. Στο χώρο του κτήματος υπάρχουν 114 ξερικές ελιές εκ των οποίων οι δύο είναι γέρικης ηλικίας. Το χωράφι είναι ιδανικό για καλλιέργεια αλλά και για ανέγερση κτιρίων καθώς έχει ελάχιστη κλίση και τα δέντρα είναι φυτεμένα περιμετρικά.

φωτογραφίες οικοπέδου

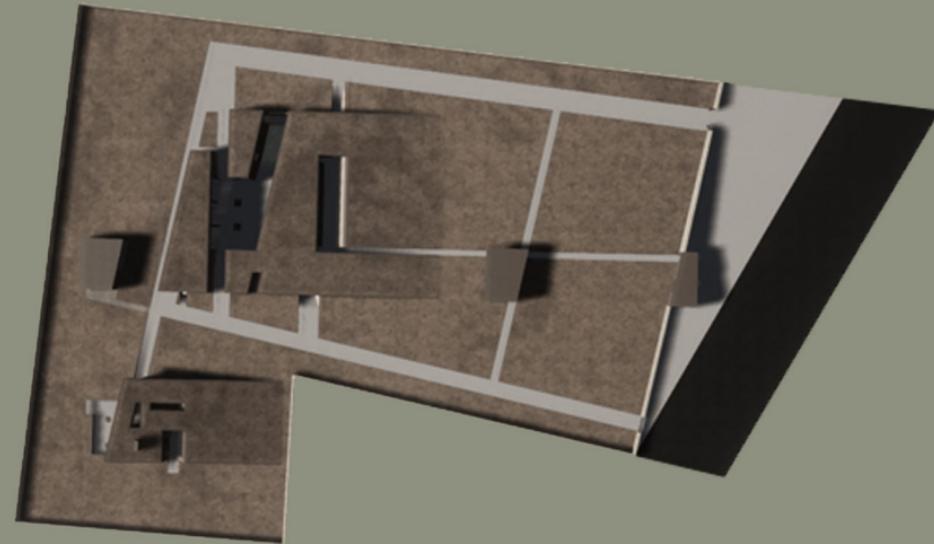
σχεδιασμός

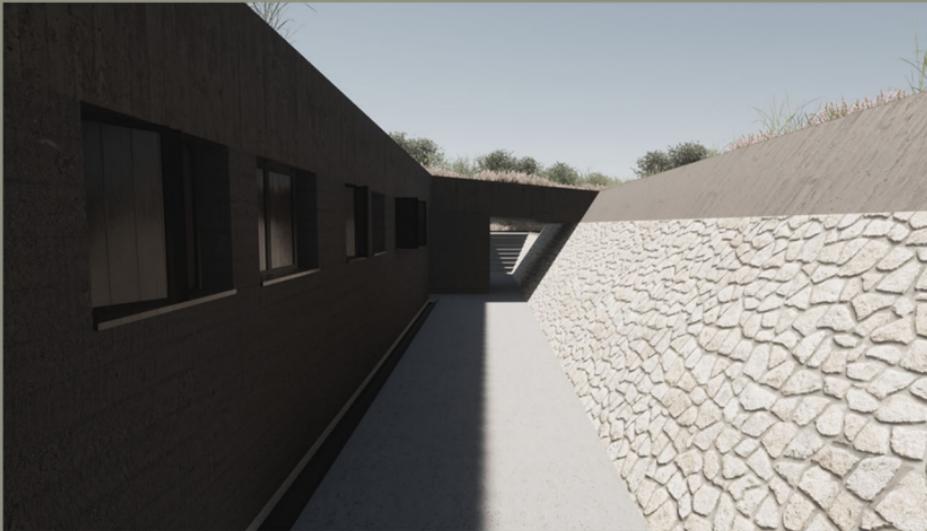
Κατά την επίσκεψη στο χωράφι, ο επισκέπτης βρίσκεται στη μέση μίας επίπεδης φαινομενικά απέραντης καλλιεργήσιμης έκτασης, ενώ στο βάθος του οριζόντα σχηματίζονται οι κορυφές από λόφους και βουνά. Η διατήρηση αυτής της εικόνας αποτέλεσε βασικό σχεδιαστικό στόχο. Επομένως τα κτίρια σχεδιάστηκαν ημιυπόσκαφα, ώστε το ύψος τους να μην υπερβαίνει το ύψος των υπάρχοντων δέντρων. Οι στέγες τους είναι φυτεμένες και τοποθετούνται με κλίση με αποτέλεσμα η βορινή όψη του συγκροτήματος να χάνεται στο φυσικό περιβάλλον.

φωτορεαλιστικές απεικονίσεις

Ο όγκος της στέγης ουσιαστικά λειτουργεί ως μία κεκλιμένη επιφάνεια γης η οποία ανασηκώνεται στη νότια πλευρά της στεγάζοντας εσωτερικούς χώρους και ημιυπαίθριους διαδρόμους κίνησης. Κάποιες διατρήσεις δημιουργούνται σε στρατηγικά τμήματα της επιφάνειας ώστε να επιτυγχάνεται ο επαρκής αερισμός και φωτισμός των εσωτερικών χώρων. Μία βασική χάραξη την διαπερνά συνδέοντας το σημείο της εισόδου με το κεντρικό χώρο του συγκροτήματος. Το συγκρότημα διαθέτει πολλαπλές εισόδους δίνοντας την ευκαιρία στον επισκέπτη να περιηγηθεί στο χώρο και να τον "ανακαλύψει". Επίσης σχεδιαστικό στόχο αποτέλεσε η δημιουργία κτιρίου με χαμηλό ενεργειακό αποτύπωμα. Επομένως τα υλικά που επιλέχθηκαν είναι η συμπιεσμένη γη (rammed earth), το ξύλο και όπου ήταν αναγκαίο το οπλισμένο σκυρόδεμα και το μέταλλο.

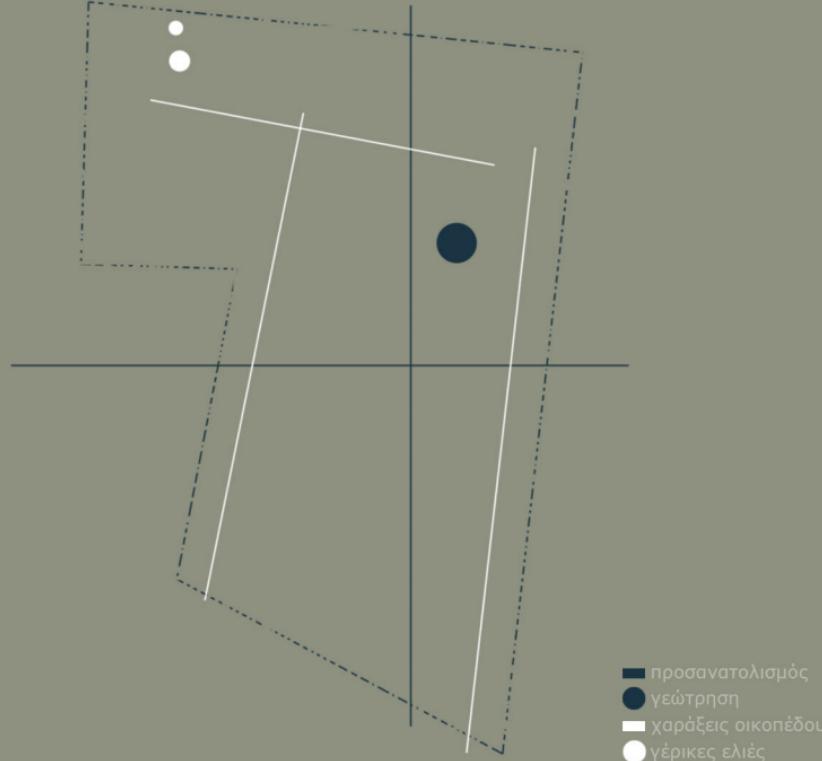
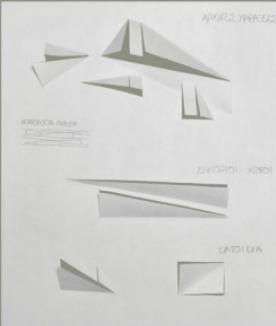

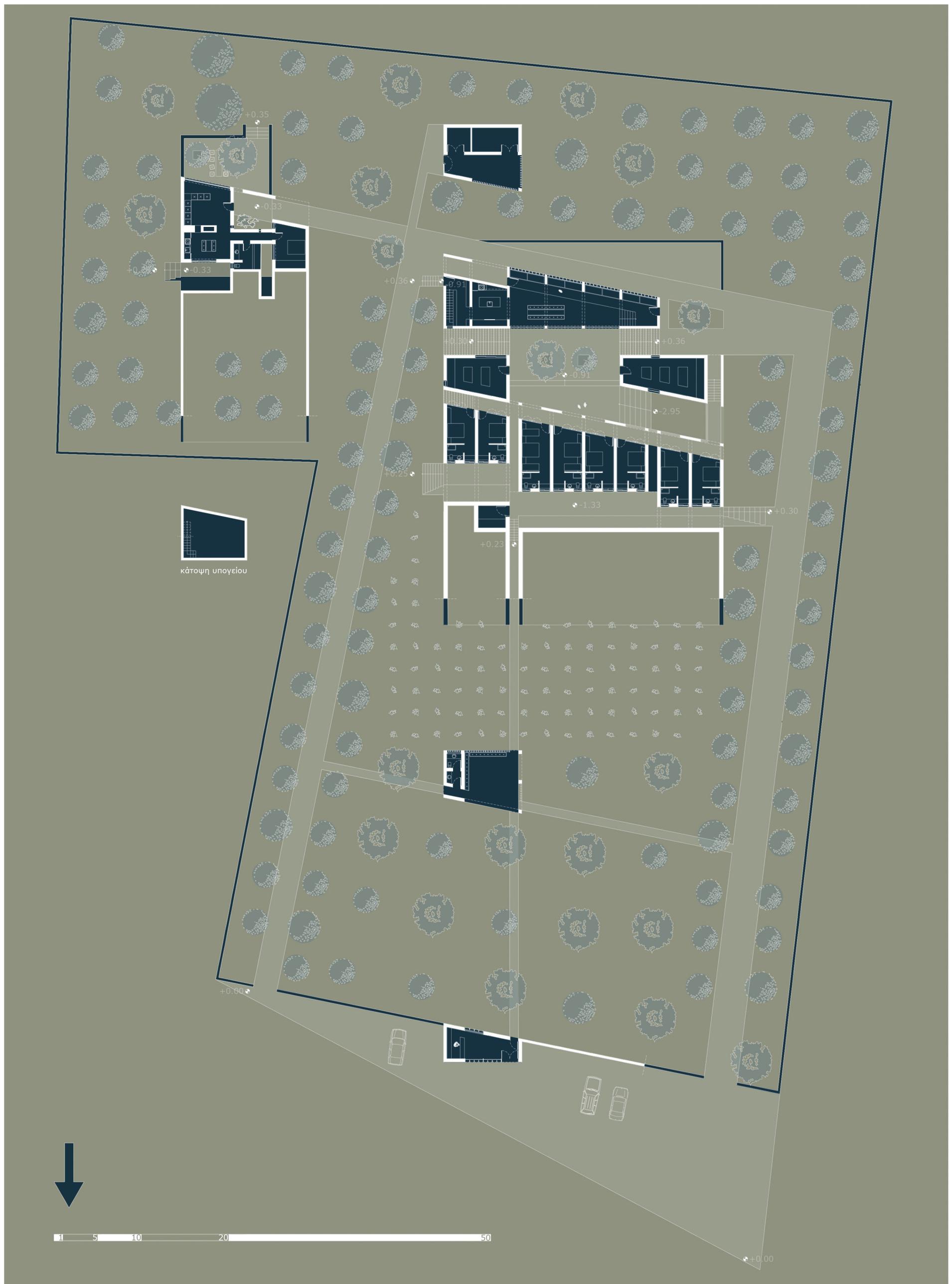
φωτορεαλιστικές απεικονίσεις

παρατηρήσεις

Εργαλείο σχεδιασμού του συγκροτήματος αποτέλεσε η παρατήρηση κάποιων βασικών στοιχείων του οικοπέδου. Με βάση τις θέσεις των υπάρχοντων δέντρων και τον προσανατολισμό του προέκυψαν οι χαράξεις σε σχέση με τις οποίες οργανώνεται η κάτοψη. Η είσοδος από τη πλευρά του δρόμου και οι περιμετρικοί διάδρομοι μεταξύ των δέντρων υπαγόρευσαν το βασικό δίκτυο κινήσεων στο χώρο. Τέλος το σχήμα του οικοπέδου, οι δύο γέρικες ελιές και η τοποθεσία της γεώτρησης συντέλεσαν στη δημιουργία συσχετισμών τέτοιων, ώστε οι σχέσεις μεταξύ των μερών του προγράμματος να έχουν συνοχή.

Από τα πρώτα στάδια εξέλιξης της ιδέας έγινε σαφές πως κάθε κτίριο θα ακολουθεί συγκεκριμένους μορφολογικούς κανόνες. Οι αποστάσεις μεταξύ τους θα ρυθμίζονται σύμφωνα με τη λειτουργία τους αλλά και τις σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ τους.

πρόγραμμα

Το κτιριολογικό πρόγραμμα περιλαμβάνει την κατοικία των ιδιοκτητών οι οποίοι θα παραμένουν στο κτήμα καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και το συγκρότημα στο οποίο ουσιαστικά στεγάζεται η επιχείρησή τους. Το συγκρότημα αυτό αποτελείται από τους ξενώνες διανυκτέρευσης των επισκεπτών, την κοινόχρηστη κουζίνα και τραπεζαρία στην οποία είναι ενσωματωμένος ο χώρος καλλιέργειας των micro greens, την αποθήκη και το κελάρι ακριβώς από κάτω, έναν εργαστηριακό χώρο για την επεξεργασία της σοδειάς και μία αίθουσα στην οποία θα πραγματοποιούνται τα σεμινάρια σε σχέση με μικρές κατασκευές από ξύλο και οικοδομικά στοιχεία φυσικής δόμησης. Στη νότια πλευρά του συγκροτήματος τοποθετείται ο χώρος εκτροφής κοτόπουλων και μάυρων χοίρων ενώ στη βόρεια πλευρά του και στο κέντρο της καλλιεργήσιμης έκτασης του χωραφιού δημιουργείται το κιόσκι για ανάπausη. Τέλος στην είσοδο του κτήματος υπάρχει χώρος στάθμευσης και η υποδοχή. Στο χώρο υποδοχής διατείθονται αγαθά παραγωγής του κτήματος προς πώληση.

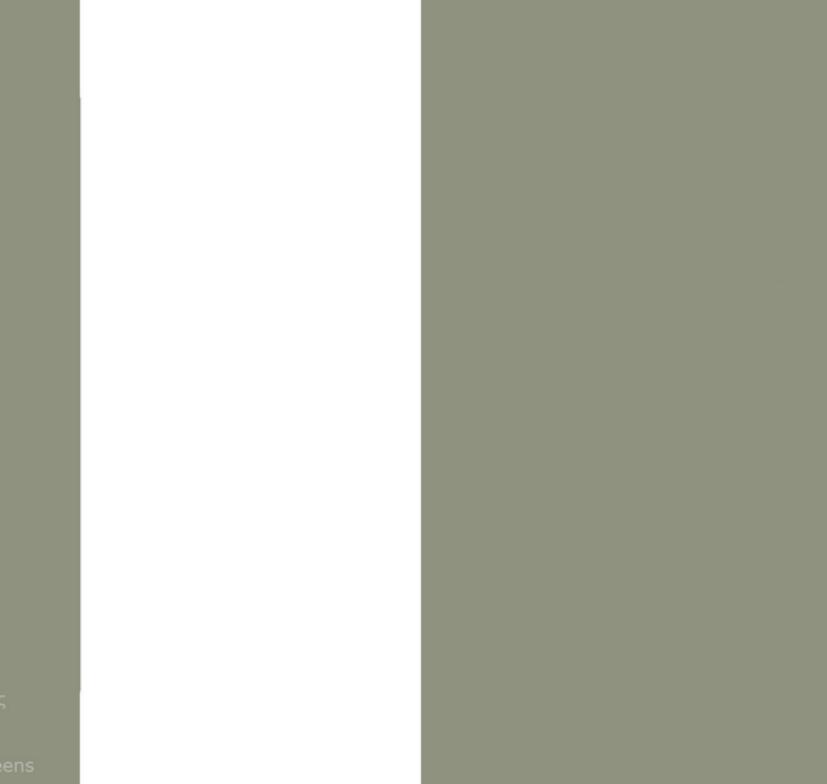

Φυτεύσεις

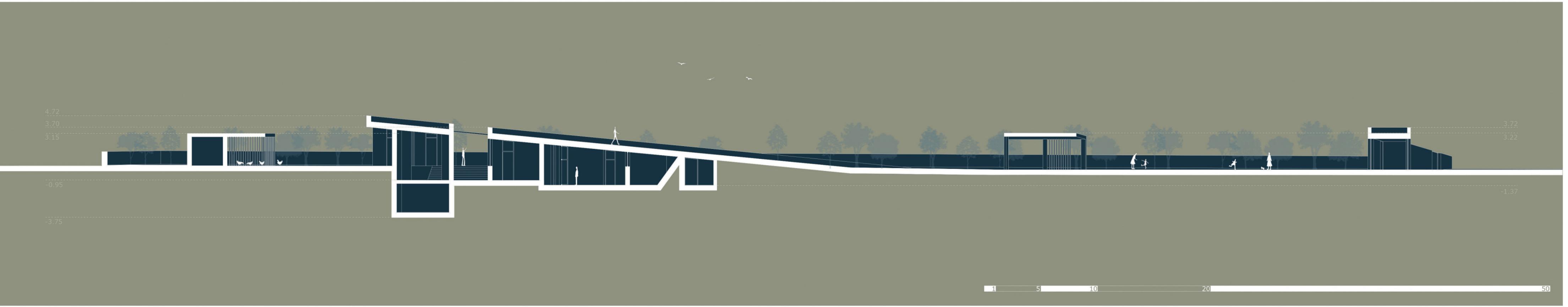
Εκτός από τις υπάρχουσες ελιές του κτήματος φυτεύτηκαν 21 χαρουπιές και 93 αμπέλια. Μεταφυτεύοντας κάποιες ελιές μας δόθηκε η ευκαιρία να τοποθετήσουμε τα κτίρια χωρίς να μας περιορίσει η προηγούμενη κατάσταση του χωραφιού. Η μετακίνηση αυτή δεν εγγυμονεί κινδύνους αφού οι ελιές αυτές είναι νεαρές.

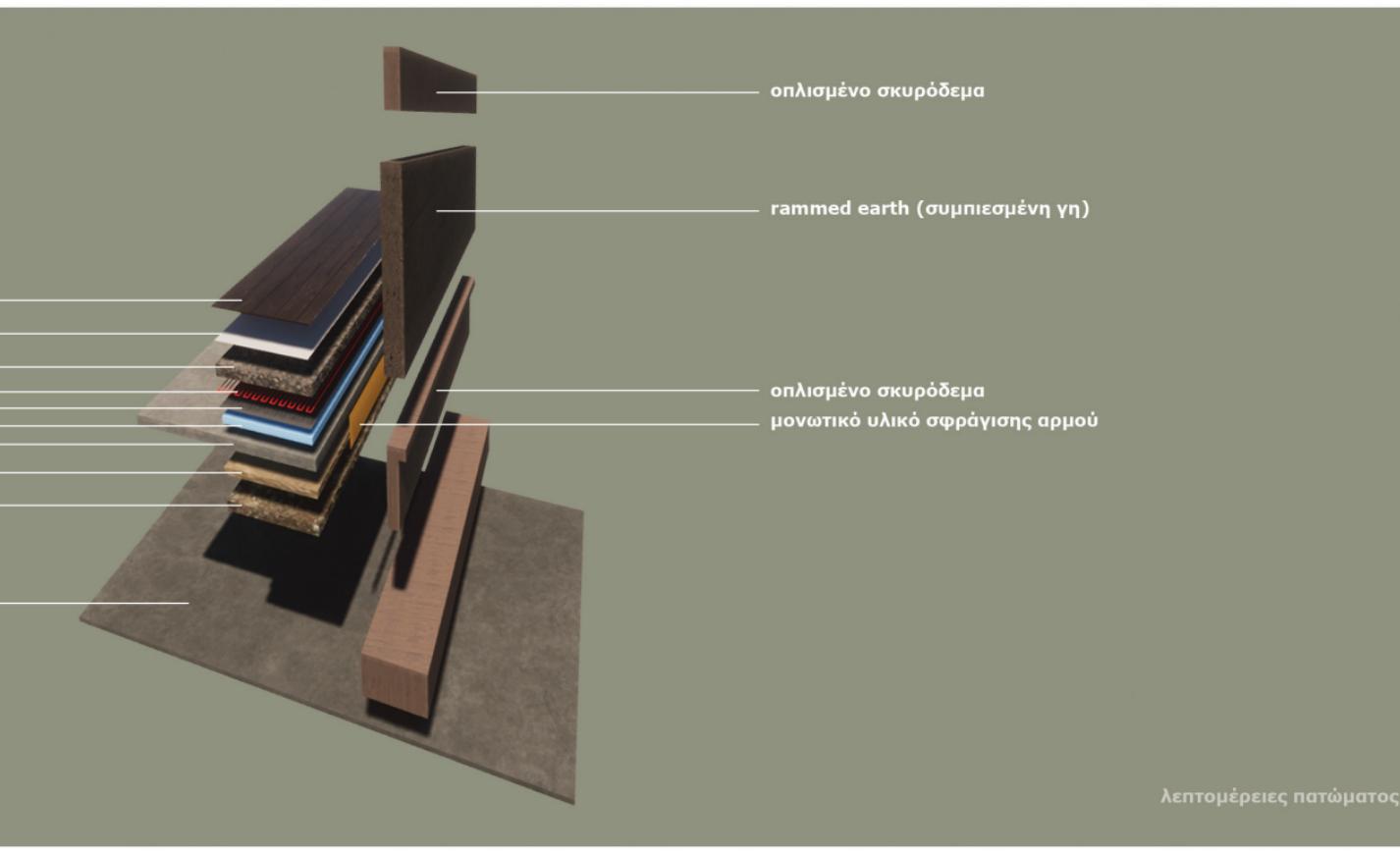
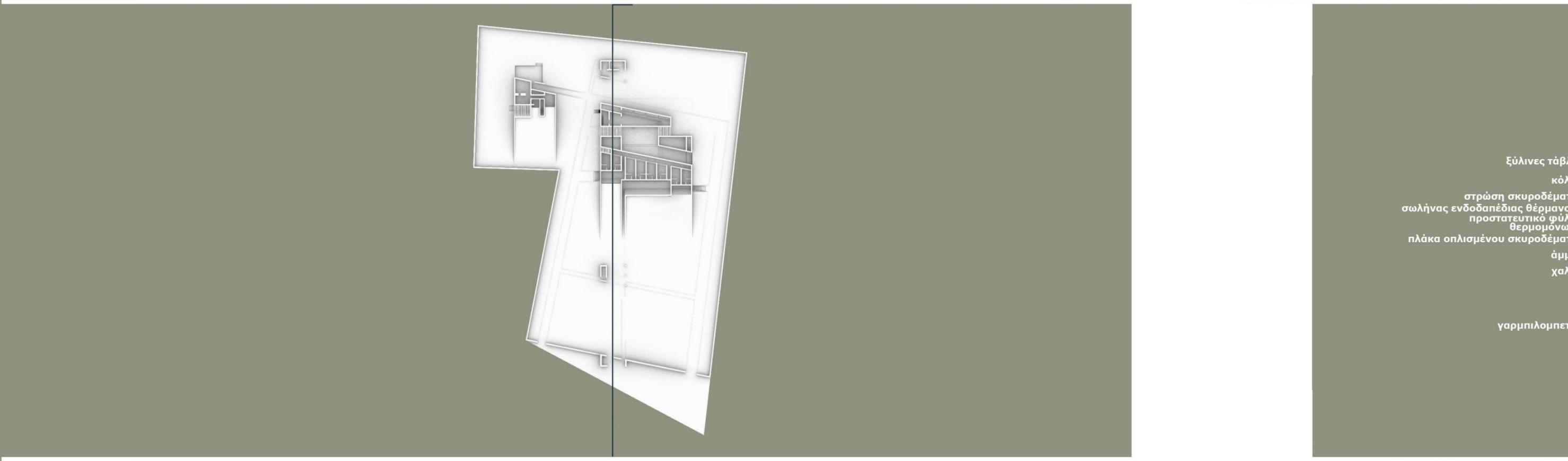
micro greens

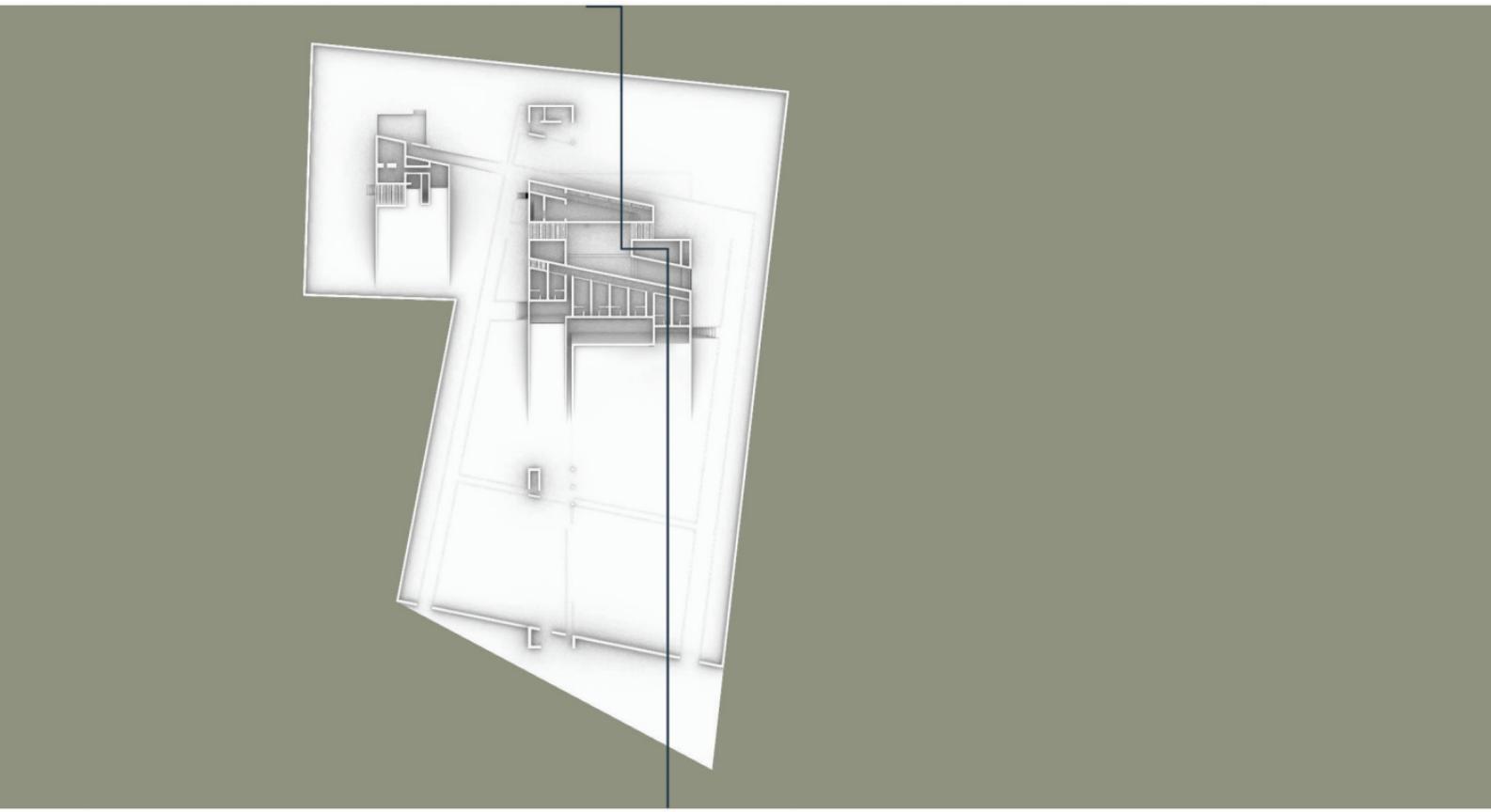
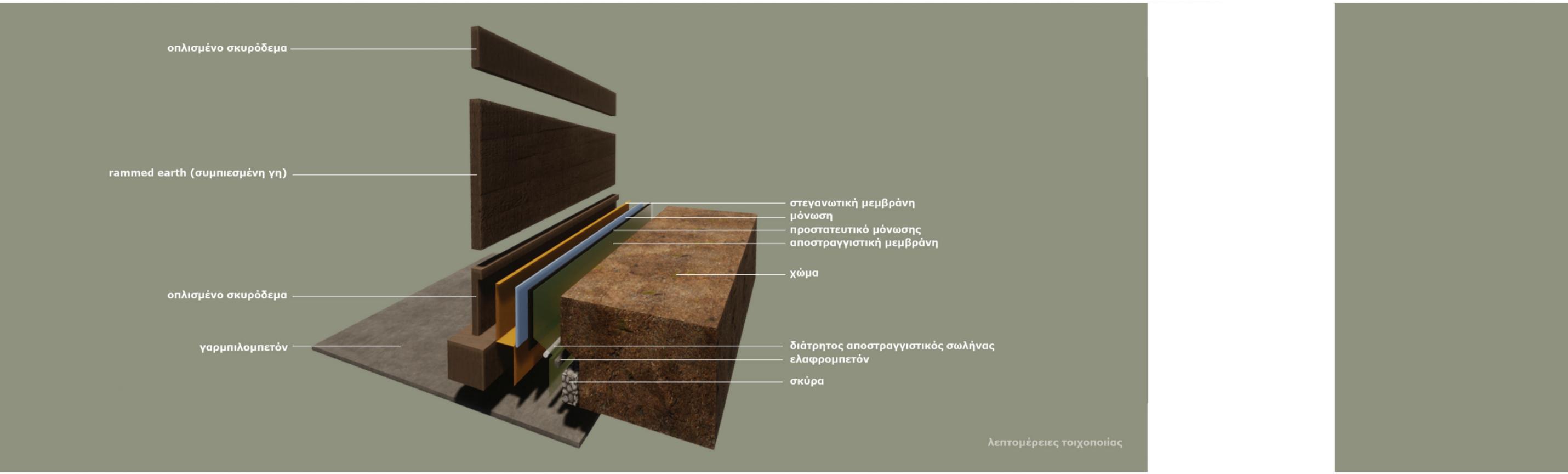
Τα microgreens είναι μικρά λαχανικά ύψους περίπου 2,5-7,5 cm. Σε στάδιο ανάπτυξης βρίσκονται κάπου ανάμεσα στα φύτρα και τα baby πράσινα λαχανικά. Συλλέγονται σε 7-21 ημέρες μετά τη βλάστηση, όταν προκύψουν τα πρώτα αληθινά φύλλα του φυτού. Είναι καλλιεργήσιμα όλο το χρόνο, έχουν μεγάλη απόδοση σε σχέση με το χώρο φυτευσης που καταλαμβάνουν και δεν χρειάζονται φυτοφάρμακα για να αναπτυχθούν. Οι ποικιλίες που πρόκειται να φυτευτούν (ραπάνι, κόλιανδρο, ζινολάπαθο, κανελομέντα, βασιλικό, σχινόπρασο, σιναπόσπορο, σπανάκι, αμάρανθο, πατζαρόφυλλο και καπουτσίνο) έχουν μεγάλη αποίχηση σε κλάδους εστίασης, αφού οι κύριοι πελάτες των baby φυτών είναι οι chefs.

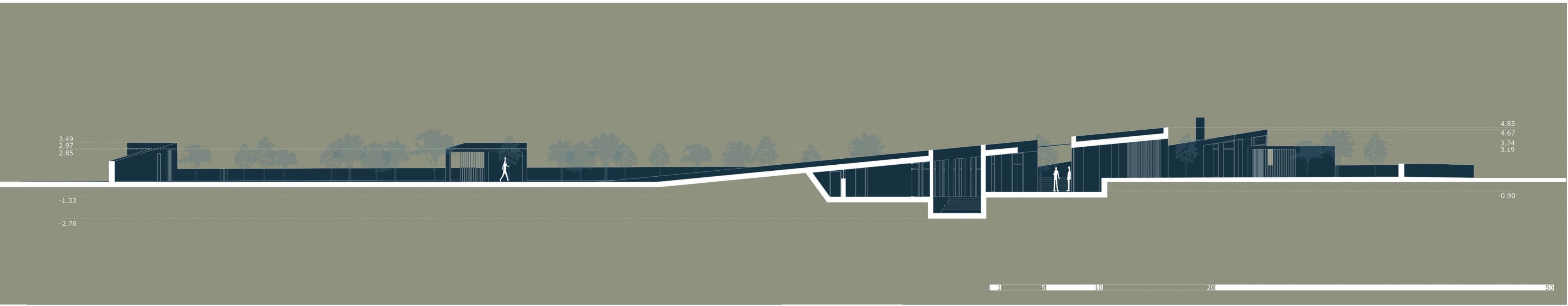

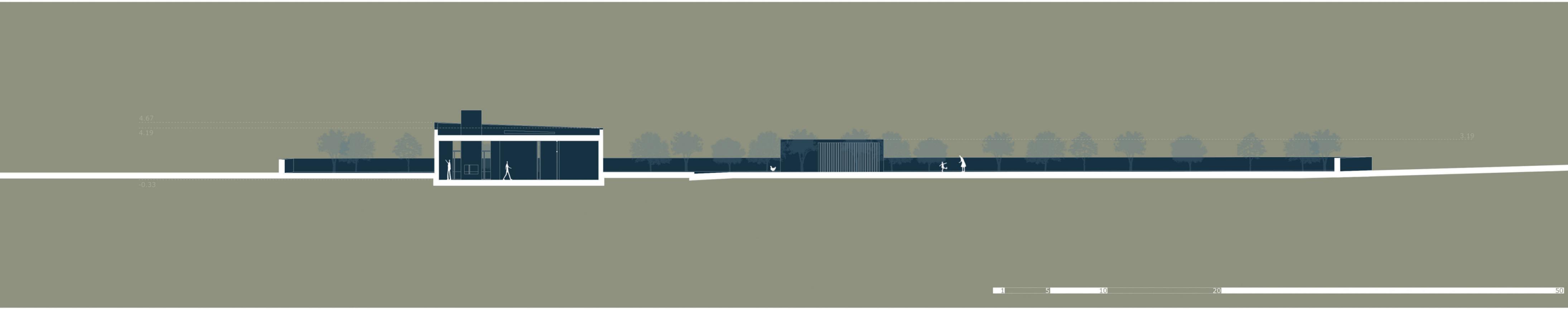

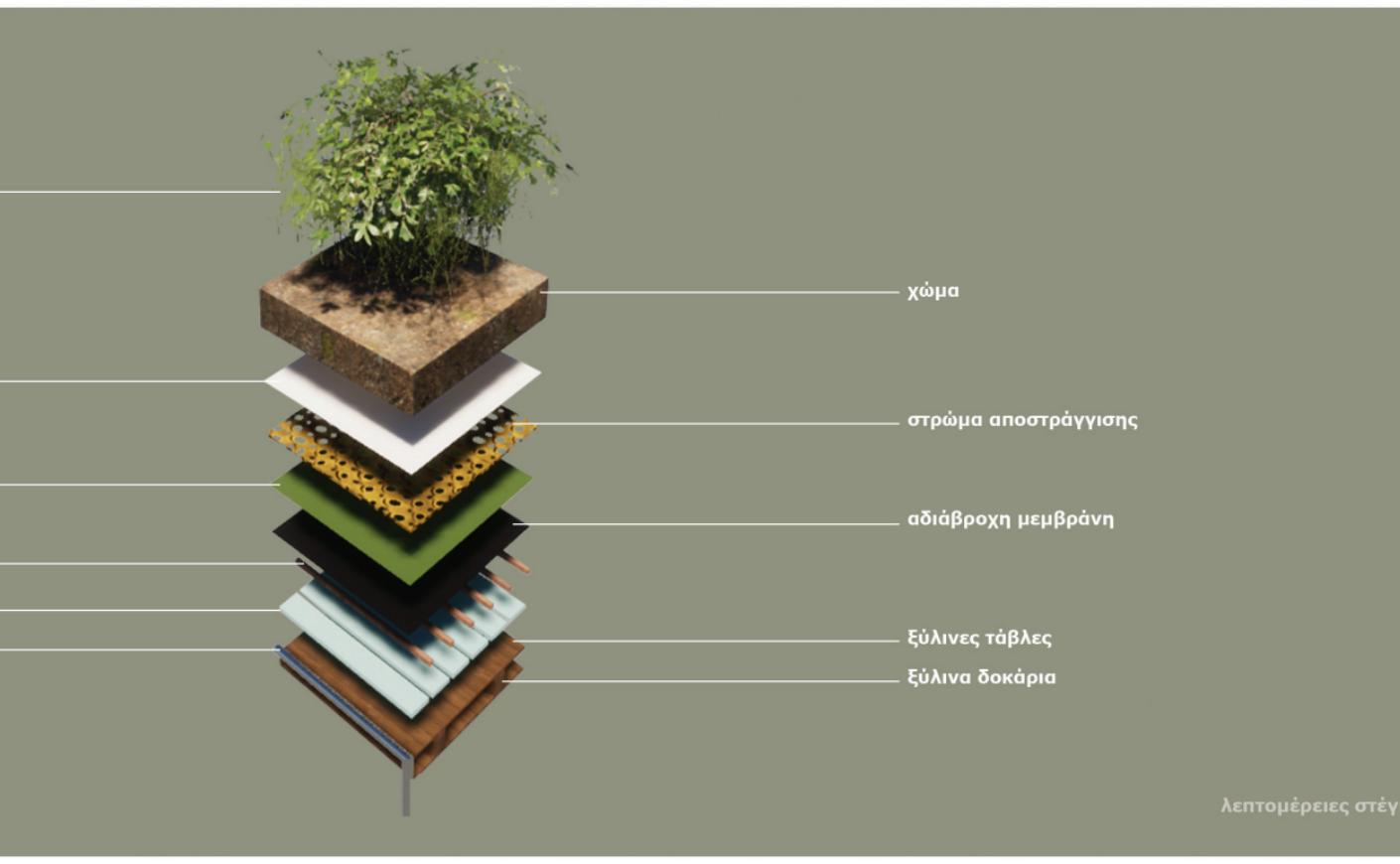
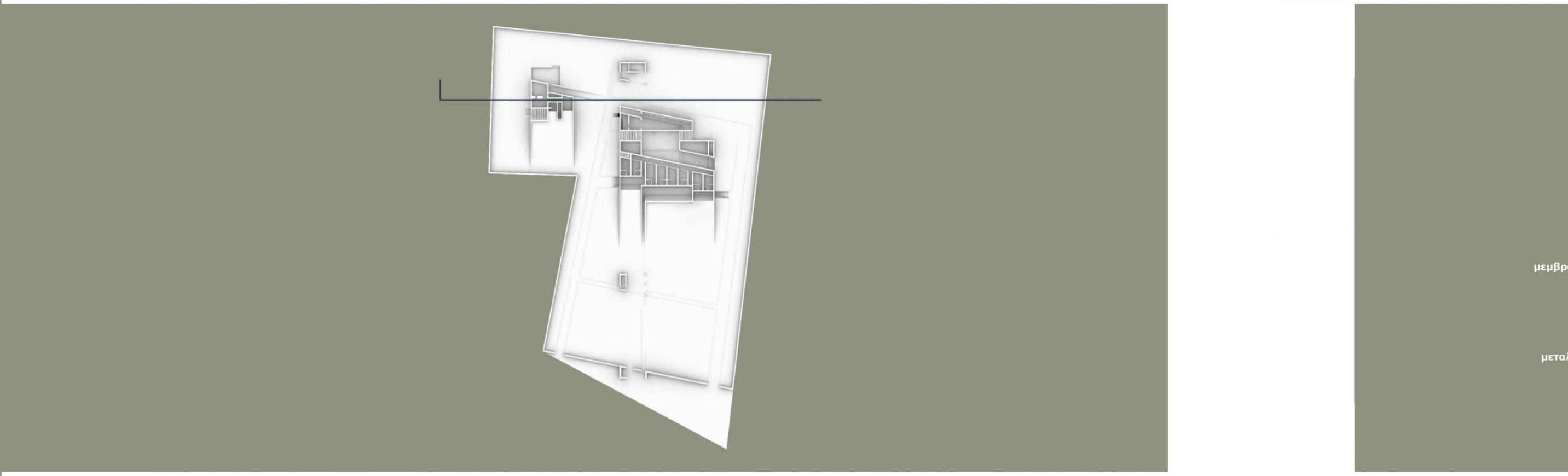

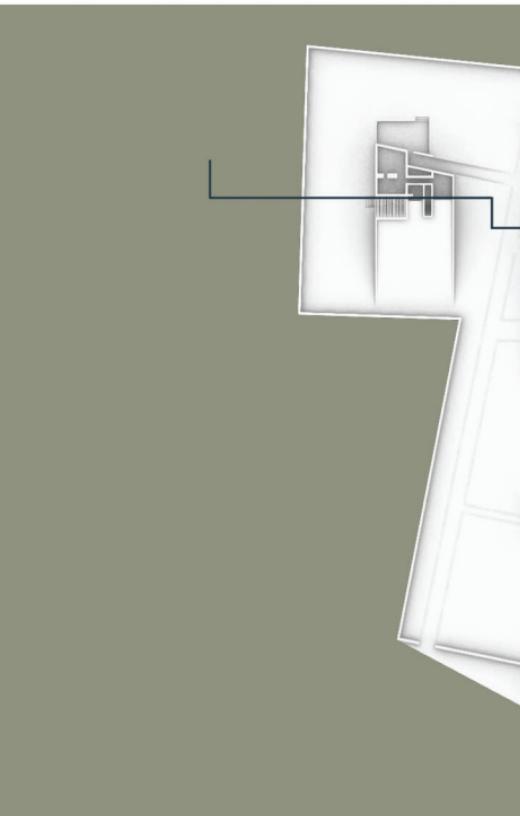
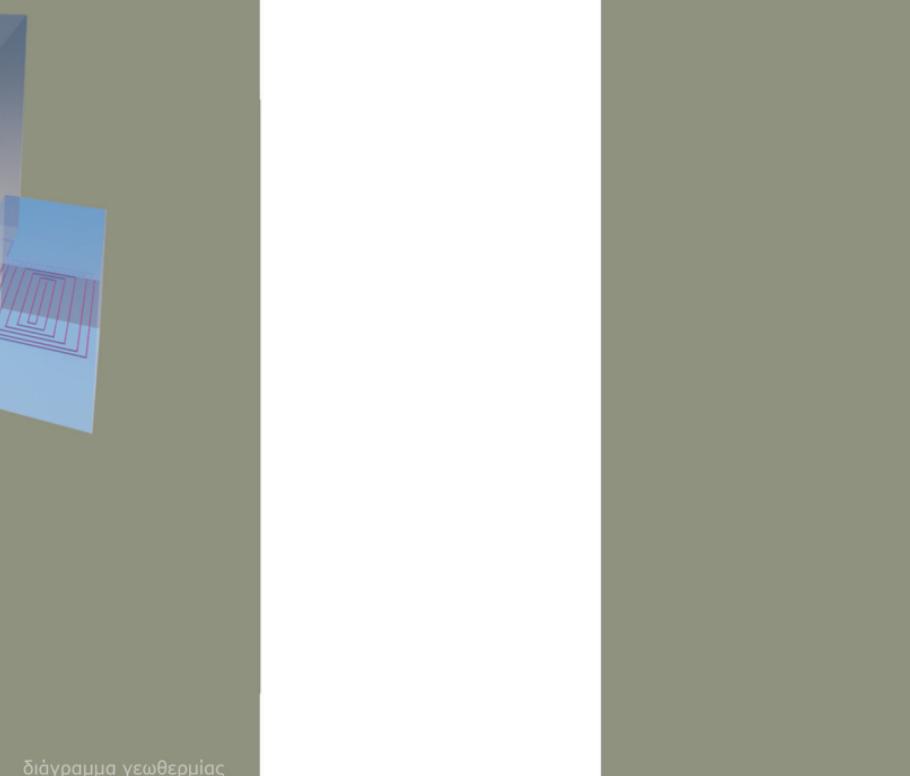

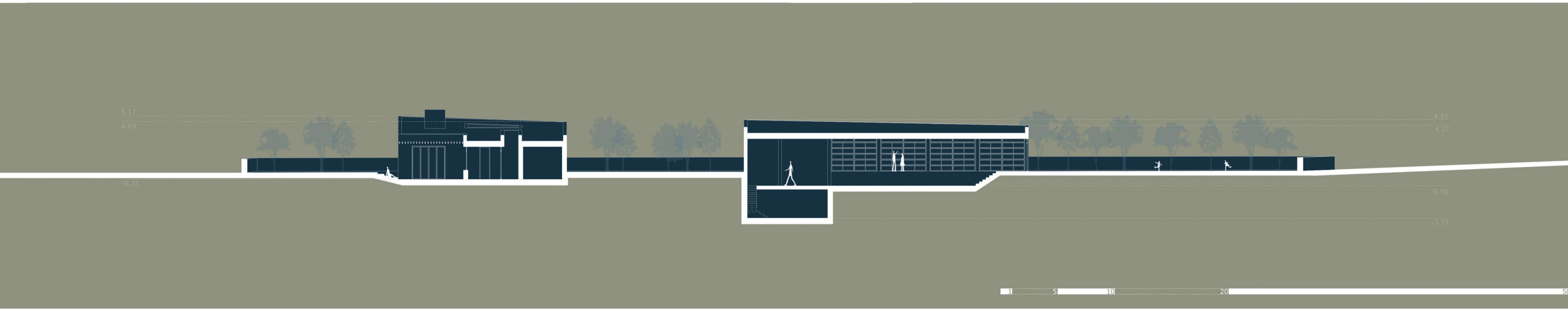

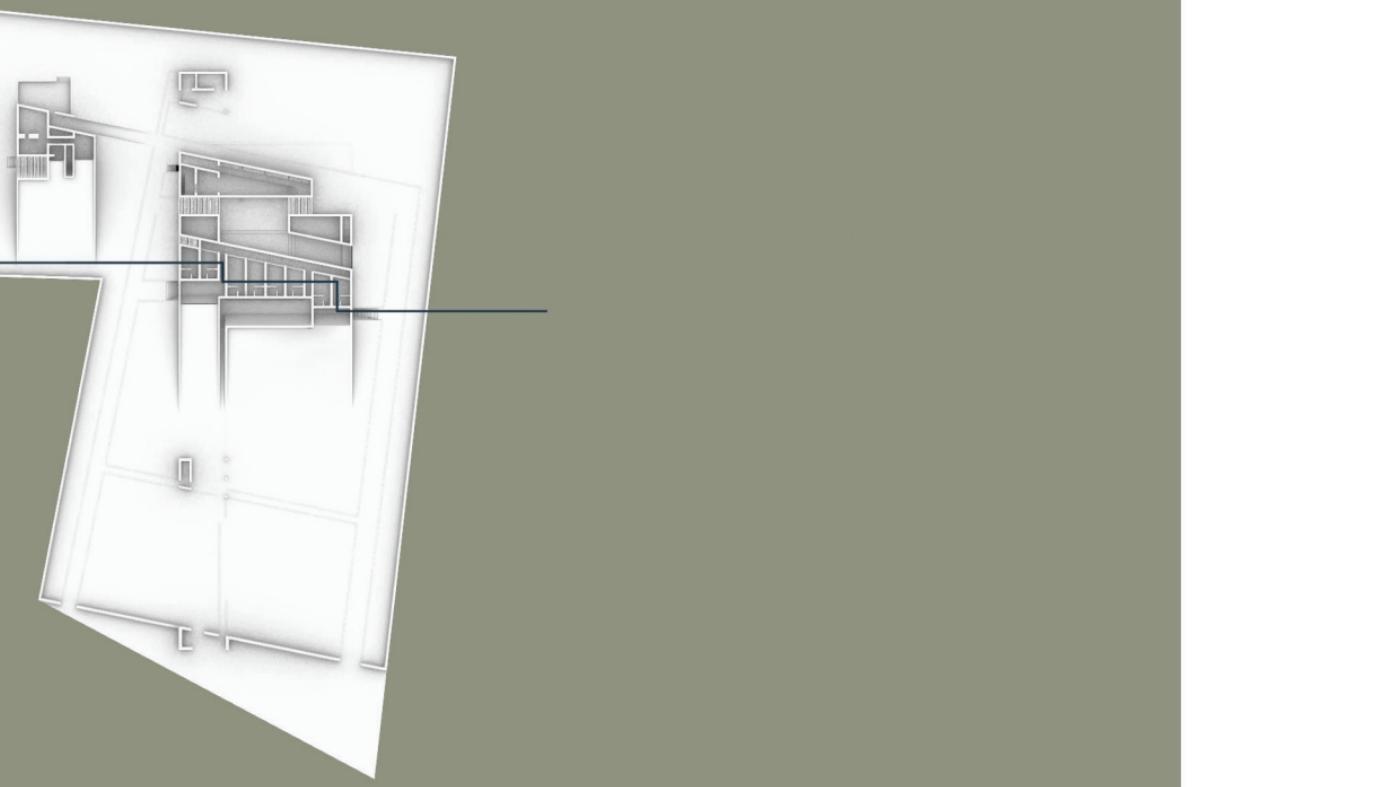
γεωθερμία

Γεωθερμία νοείται η αποθήκευμένη κάτω από την επιφάνεια της γης θερμική ενέργεια με θερμοκρασίες από 25 – 350 °C. Καθώς πρόκειται για μια ανεξάντλητη και καθαρή πηγή ενέργειας, αξιοποιείται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, σε αγροτικές και βιομηχανικές εφαρμογές, θερμοκήπια, ιχθυοκαλλιέργειες, για αφαλάπτωση θαλασσινού νερού, θερμά λουτρά κλπ. Παράλληλα, στην πιο ευρεία χρήση του όρου γεωθερμία, εντάσσουμε σήμερα και τη θερμική ενέργεια του εσωτερικού της γης με θερμοκρασία μικρότερη από 25°C, που προέρχεται κυρίως από την αποθήκευση της προσπίπουσας ηλιακής ακτινοβολίας. Στις περιπτώσεις αυτές το βάθος εκμετάλλευσης συνήθως είναι μικρότερο από 150m και για το λόγο αυτό χαρακτηρίζεται και ως αβαθής γεωθερμία, που ως επί το πλείστον χρησιμοποιείται για παραγωγή ψύξης, θέρμανσης και ζεστού νερού χρήσης σε οικιακές και λοιπές κτηριακές εγκαταστάσεις. Η αβαθής γεωθερμία πλεονεκτεί στο ότι είναι διαθέσιμη παντού και είναι αρκετά εύκολη στην αξιοποίηση και αδειοδότηση της. Ένα αύστημα εκμετάλλευσης αβαθούς γεωθερμίας για οικιακές εφαρμογές αποτελείται από τρία βασικά μέρη: τη γεωθερμική αντλία θερμότητας, το γεωθερμικό εναλλάκτη και την εσωτερική εγκατάσταση θέρμανσης και ψύξης του κτηρίου, που συνηθέστερα είναι ενδοδαπέδιο σύστημα. Η αντλία θερμότητας μπορεί να εγκατασταθεί σε μια γεώτρηση και να μεταφέρει τη σταθερή θερμοκρασία του νερού μέσω της ενδοδαπέδιας εγκατάστασης θέρμανσης και ψύξης στους εσωτερικούς χώρους των κτιρίων. Κατά αυτόν τον τρόπο θα παρέχουμε θέρμανση και ψύξη στους χώρους του συγκροτήματος αλλά και παροχή ζεστού νερού για χρήση των λουτρών. Είναι απόλυτα φιλική προς το περιβάλλον, καθώς δεν εκπέμπει ρύπους στην ατμόσφαιρα, όπως οι καυστήρες πετρελαίου και επίσης αρκετά πιο οικονομική από τους συμβατικούς τρόπους θέρμανσης και ψύξης.

η ζωή στο κτήμα

Στο κτήμα οι απαραίτητες γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες διεξάγονται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Εκτελούνται ως επί των πλείστων από τους ιδιοκτήτες του χωραφιού με τη βοήθεια των επισκεπτών μέσω της μορφής σεμιναρίων. Οι εργασίες καθώς και τα σεμινινάρια οργανώνονται με βάση το ετήσιο ημερολόγιο του κτήματος. Τέλος υπάρχει η δυνατότητα ημερήσιας επίσκεψης στο χώρο και φιλοξενίας γιορτών (γιορτή τουλίπας, ροδιού, κρασιού) και άλλων υπαίθριων δραστηριοτήτων.

Ιανουάριος

Αμπέλι
κλάδεμα, ψέκασμα, λίπανση,
σκαψίματα, καταβόλαδες

Ελιά
κλάδεμα, ξελάκωμα

Λαχανοκομία
σπορά θεριστορεύμα, βαθιά
σκαψίματα χωραφών, φύτευση
αγκανάτας, παραγγού, φράδωλας,
συγκομιδή χειμωνιάτικων, σπορά
κρεμμυδόπορου για κροκάρι,
κορυφολόγημα κουκών

Φεβρουάριος

Αμπέλι
σκαψίματα, φύτευση

Ελιά
κλάδεμα, ψέκασμα κατά της ψώρας με
χειμερινούς πολύτελους

Λαχανοκομία
σπορά κρεμμυδών, μπιζέλιν,
ρεπανιών, πανταριών, καρότων,
σπορά πράσου, μαρουλιών σε σπορέα,
συγκομιδή πολύ πρώιμων

Μάρτιος

Αμπέλι
σκάλισμα, ακάλισμα, θειάφισμα,
ψέκασμα πρώιμωτερων, καταβόλαδες

Ελιά
ψέκασμα, άσπρισμα κορμών και
χοντρών κλάδων με σάβεστη,
ξελάκωμα.

Λαχανοκομία
σπορά καλοκαιρινών, φύτευση
τομάτας, μελιτάνας, κολοκυνθάς,
μπιζίνες, πιπεριές, σπορά μαρουλιών,
κρεμμυδόπορου, φασολιών,
μπιζέλιων

Απρίλιος

Αμπέλι
σκάλισμα, βαθανίσματα,
κορυφολόγημα, βλαστολόγημα,
θειάφισμα θεύτερο, ψέκασμα,
χαράκωμα, στύλισμα κλημάτων

Ελιά
ψέκασμα, φυλοπαγίδες, μπολιάσμα,
σκάψιμο

Λαχανοκομία
σπορά καλοκαιρινών, φύτευση
καλοκαιρινών από σπορέα,
βαθανίσματα, σκαλίσματα, λίπανση
ποποτικών

Μάϊος

Αμπέλι
σκαλίσματα, βαθανίσματα,
κορυφολόγημα, βλαστολόγημα,
θειάφισμα θεύτερο, ψέκασμα,
χαράκωμα, στύλισμα κλημάτων

Ελιά
ψέκασμα

Λαχανοκομία
λίπανση, σπορά καλοκαιρινών,
αγγουριών, φασολιών, τομάτας,
κορυφολόγημα τομάτας, σπορά
κουνουπιδίων, ψεκάσματα, συγκομιδή¹
καλοκαιρινών, ψεκάσματα

Ιούνιος

Αμπέλι
συνέχιση ψεκάσμάτων, θειάφισμα
τρίτο, ξεφύλλισμα των δυνατών
κλημάτων

Ελιά
καταπολέμηση του δάκου, ψέκασμα

Λαχανοκομία
ποτίσματα, σκαλίσματα, βαθανίσματα,
ψεκάσματα, μεταρύπευση στον
οριστικό τόπο, πρώιμων λάχανων και
κουνουπιδίων

Ιούλιος

Αμπέλι
συνέχιση ψεκάσμάτων, θειάφισμα
τρίτο, ξεφύλλισμα των δυνατών
κλημάτων

Ελιά
καταπολέμηση του δάκου, ψέκασμα

Λαχανοκομία
ποτίσματα, σκαλίσματα, βαθανίσματα
οφιμώτερων, πατράδας, σέλινου,
αντιδιού, σπορά όψιμων καλοκαιρινών,
αγγουριών, κουκών, μεταφύτευση
σέλινα, πράσια, κουνουπιδία, συγκομιδή¹
καλοκαιρινών

Άυγουστος

Αμπέλι
τρύγος, θειάφισμα στα οφιμώτερα

Ελιά
ξελακκώματα, καταπολέμηση δάκου,
καθαρισματα βλαμμένων κλάδων
κομψιό πεσμένων ειλιών

Λαχανοκομία
σπορά χειμερινών, μεταφυτεύσεις
πράσινων, λάχαγων, κουνουπιδών,
σέλινων, σπορά σπανάκι, μάντανο,
μπιζέλια, φασόλια, ραδίκια, σκάλισμα

Σεπτέμβρης

Αμπέλι
θειάφισμα στα οφιμώτερων, τρύγος
οφιμών και κρασάμπελου

Ελιά
καθαρισματα, ξελάκωμα, λίπανση,
καταπολέμηση δάκου, ψέκασματα κατά
της ψώρας, μπολιάσματα

Λαχανοκομία
συνέχιση ψεκάσματων, φύτευση
χειμερινών, λίπανσης κοπρίσματα,
σπορά πρώιμων μπιζέλιων, κουκών,
σπανακών, φασολιών, παντζαριών,
κρεμμυδών, μεταφύτευση αγκανάρας,
συγκομιδή οφιμώτερων

Οκτώβρης

Αμπέλι
τρύγος κληματαρίας και όψιμων,
καθαρισματα κληματών ξελάκωμα
λίπανση

Ελιά
συνέχιση ξελακκώματος, λίπανση,
συνέχιση καταπολέμησης δάκου και
καθαρισμού με ξυλοπαγίδες, συγκομιδή¹

Λαχανοκομία
συνέχιση φύτευσης χειμερινών,
λίπανση χειμερινών, σπορά παντζαριά,
ρεπάνια, μαρούλια, σκόρδα, κρεμμυδία,
αρακάς, μπιζέλια, σπανάκι, κουκών,
άνηθος.

Νοέμβρης

Αμπέλι
συνέχιση καθαρού, ξελακκώματος,
λίπανσης

Ελιά
συμπλήρωση καταπολέμησης δάκου,
συμπλήρωση λίπανσης, συγκομιδή¹
συμπληρώνεται κατά το περισσότερο

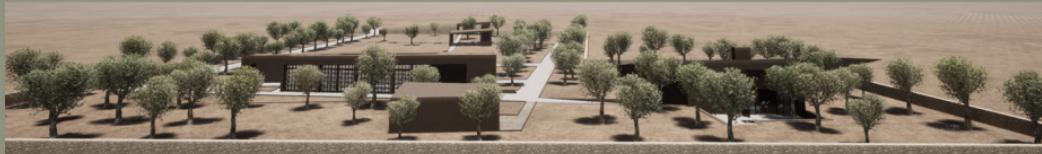
Λαχανοκομία
μεταφυτεύσεις αντιδιού, σέλινα
συγκομιδή πρώιμων χειμωνιάτικων

Δεκέμβρης

Αμπέλι
ξελάκωμα, λίπανση, φύτευση
μοσχευμάτων

Ελιά
λιπάνσεις στα οφιμώτερα, αρχή²
κλαδεμάτος, φύτευση μοσχευμάτων

Λαχανοκομία
συνέχιση αποράς και μεταφύτευσης
μαρούλια, σπαράγγια, σπορά σε
σπορέα για πολύ πρώιμα

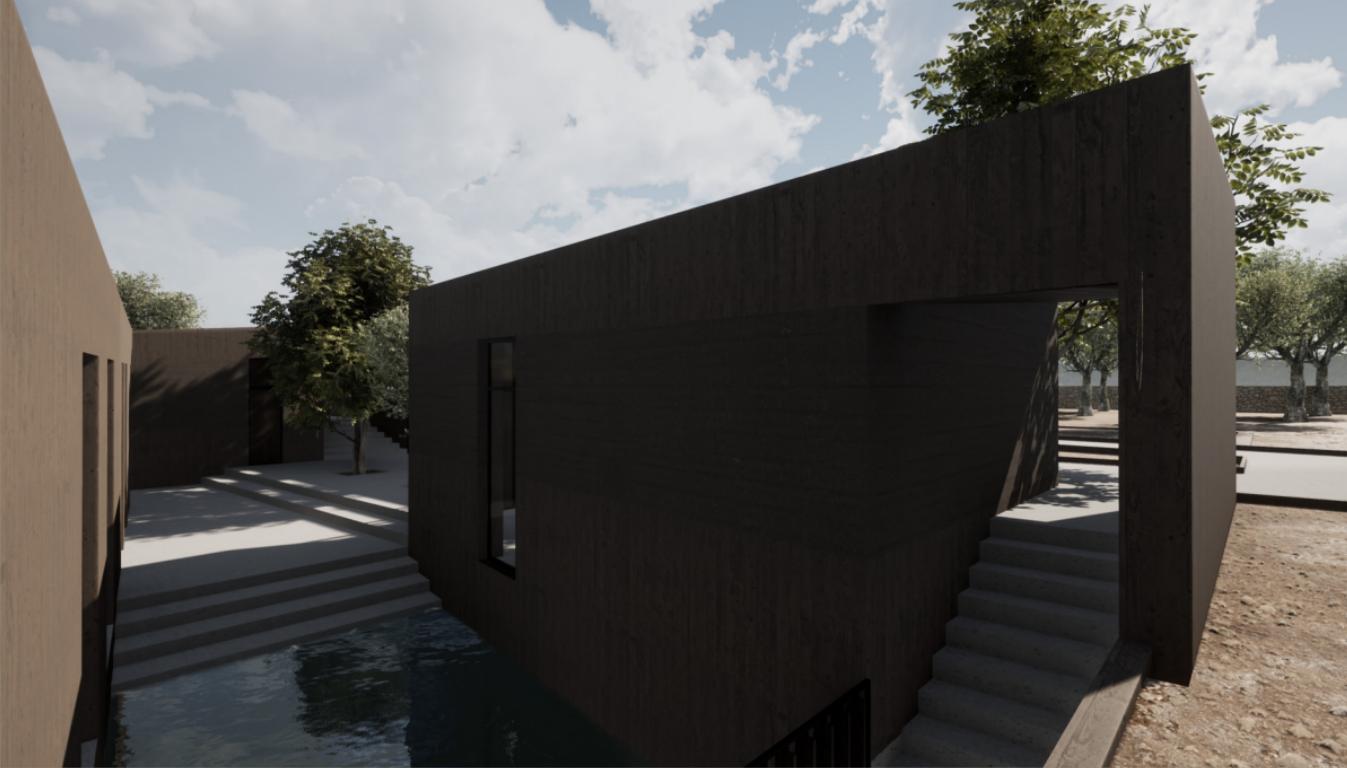

επίλογος

Ο παππούς δεν ήταν ποτε εκεί, πάντα κάπου δούλευε. Πότε ήταν εδώ πότε ήταν αλλού. Πότε χαμογελαστός, πότε σαρκαστικός, πότε οργισμένος. Πάντα όμως φρόντιζε να ζει. Πήγαινε μόνος στο χωριό γιατί η γιαγιά τους έλεγε βλάχους. Φρόντιζε τις ελιές της πήγαινε στο τριβείο και κουβάλαγε τα λάδια. Τίποτα δε πούλαγε γιατί αυτό ήταν το πολύτιμο απόκτημά του. Το δώριζε στην οικογένεια και σε φίλους. Η οικογένεια και οι φίλοι το είχαν δεδομένο. Δεν ήταν για αυτούς η αγάπη του παππού. Ήταν το λάδι της χρονιάς. Μέχρι που το σώμα του τον εγκατέλειψε. Σταμάτησε να δουλεύει σταμάτησε να μιλάει. Έμεινε μόνος του γιατί είχε αποκαρδιωθεί που δε μπορούσε πλέον να προσφέρει. Σταμάτησε να ζει. Σταματήσαμε να έχουμε λάδι και τότε φάνηκε η έλλειψη. Η μάνα κληρονόμησε από τα αζήτητα το χωράφι. Η μάνα όμως μεγάλωσε στο χωριό. Και η μάνα λατρεύει το παππού τη φροντίδα και το λάδι του. Η μάνα μετακόμισε στο χωριό. Φροντίζει τις ελιές κάνοντας βόλτες με τον παππού στο χωράφι. Και τώρα έχουμε λάδι φροντίδα και αγάπη. Εγώ ξέρω να σχεδιάζω. Αυτός είναι ο τρόπος μου να δείξω τη φροντίδα και την αγάπη μου.

